

การสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

SIGNIFICATION OF VOLLEYBALL THAILAND LEAGUE LOGO 2016 – 2017

รักษาติ สวงวนชม¹ และ กฤษณ์ ทองเลิศ²

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, tong.tusport57@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, grit618@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เข้าใจถึงที่มาในเชิงสัมพันธภาพกับงานการสื่อสารและเข้าใจถึงการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ตัวบทและการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาได้แก่ แนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์ แนวคิดเรื่องสัมพันธภาพ แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบสัญลักษณ์ และรหัสการดู โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ.2559 - 2560 จำนวน 14 ชิ้นงาน จาก 16 ทีม

ผลการวิจัยพบว่า ที่มาของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ในเชิงสัมพันธภาพกับงานการสื่อสารได้แก่ 1) ตำนานพื้นบ้าน 2) ตำนานเทพนิยาย 3) วรรณกรรมร่วมสมัย และ 4) เรื่องราวหรือประวัติต่างๆ โดยนำมาขยายความ ตัดทอนและดัดแปลงตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง

การสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ถูกสื่อออกมาด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) สัญลักษณ์ภาพ เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของทีมในด้านความแข็งแกร่ง สื่อความเป็นสิริมงคล และสื่อความหมายที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับทีมหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง 2) การสื่อความหมายผ่านองค์ประกอบเรื่องสี เพื่อสื่อถึงความเกี่ยวข้องกับองค์กร สะท้อนสีธรรมชาติของวัตถุจริง และสื่อความหมายในเชิงนามธรรม และ 3) การสื่อความหมายผ่านองค์ประกอบลายเส้น ได้แก่ เส้นโค้ง หมายถึงการเคลื่อนที่ การพลิ้วไหว เส้นหยัก หมายถึงความน่ากลัว ความแหลมคม เส้นตรง หมายถึง ความมั่นคง ทนทาน และวงกลม หมายถึง การเป็นวัฏจักร การไม่มีที่สิ้นสุด

คำสำคัญ: ตราสัญลักษณ์ , สัมพันธภาพ , การสื่อความหมาย , รหัสการดู

ABSTRACT

The purposes of this research were to analyze the communicative intertextuality and comprehend the signification of Volleyball Thailand League's Logos in 2016 – 2017 by using the qualitative research methods. The methodology used in this research included methods of context analysis, interviews of logo's maker which were consisted of the idea of intertextuality, semiology, code cartoons, symbol and logo. These ideas, were guided to study and analyze the logos of Volleyball Thailand League in 2016 – 2017, 14 logos in 16 teams.

This research found, the origin of making Volleyball Thailand League's logos in 2016 – 2017 based on intertextuality and signification were consisted of 1) folklore, 2) mythology, 3) contemporary literature, and 4) history, by, broadening, cropping and adapting the original context until the outcome.

The signification of Volleyball Thailand League's Logos in 2016 – 2017 has been communicated by 1) symbol, for showing strong identity, implying fortunateness, meaning of specific details of the team or relevant departments, 2) signification of colors, for relating to the organization, reflecting a natural color of material, indicating an abstract, 3) signification of lined pattern, curve; showing movement and sway, straight line; showing stability and durability, wavy line; showing fearfulness and sharpness, and circle; showing cycle and infinity.

Keywords: LOGO, INTERTEXTUALITY, SIGNIFICATION, CARTOON CODE

1. บทนำ

ตราสัญลักษณ์ หรือ แบรินด์โลโก้ (Brand Logo) คือ สัญลักษณ์ที่ใช้เป็นตัวแทนของสินค้า บริการ หน่วยงาน สโมสรหรือองค์กร เพื่อสื่อความหมาย บ่งบอกความเป็นตัวตน และเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ มีความหมายลึกซึ้ง มีมิติในด้านการรับรู้ในเชิงลึก ทำให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งตราสัญลักษณ์ เกิดจากความตั้งใจของมนุษย์ผ่านกระบวนการทางด้านศิลปะต่างๆ โดยเริ่มตั้งแต่การวางรูปแบบการสื่อความหมาย การออกแบบรูปสัญลักษณ์ การใส่รายละเอียด ลายเส้น ตัวอักษร และสี ประกอบกันเป็นตราสัญลักษณ์ ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนมีนัยสำคัญในด้านการตลาดและมุ่งผลประโยชน์ในด้านธุรกิจ เป็นตัวแทนของสินค้าหรือองค์กรต่างๆ แทบทุกองค์กร ที่ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายหรือบุคคลทั่วไป รับรู้ว่าตนเองเป็นใคร ทำอะไร มีบทบาทใดในสังคม

วิเลิศ ภูริวัชร (2555) บ่อยครั้งที่กิจกรรมด้านกีฬาจะถูกนำมาเกี่ยวพันและเชื่อมกับกิจกรรมทางการตลาด โดยมีตราสัญลักษณ์เป็นเครื่องหมายสำคัญเพื่อใช้เป็นสื่อแทนทีมกีฬานั้นๆ สำหรับประเทศไทย ในส่วนของกีฬา วอลเลย์บอลที่มีเงินลงทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่การแข่งขันวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก (Volleyball Thailand League) เป็นการแข่งขันวอลเลย์บอลลีกระดับสูงสุดของประเทศไทย ที่แข่งขันในนามสโมสรต่างๆ ของไทย บริหารงานโดยสมาคมกีฬา วอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย มีจัดการแข่งขันมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2559 นี้ นับเป็นครั้งที่ 12 ที่มีกระแสการติดตามของแฟนคลับและผู้ที่ยื่นชอบกีฬา วอลเลย์บอลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และสมาคมกีฬา วอลเลย์บอลแห่งประเทศไทยยังบังคับเป็นกฎเกณฑ์ให้ทุกทีมต้องมี คือตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสร วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างการรับรู้และจดจำให้กับกลุ่มแฟนคลับและคนทั่วไป เสมือนเป็นแบรินด์ของสินค้าแต่ละยี่ห้อ ซึ่งตราสัญลักษณ์ของแต่ละทีมสื่อความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีการใช้ภาพตราสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับทีมเพื่อสื่อสารที่มาที่ไปของทีม และใช้องค์ประกอบภาพเพื่อสื่อสารความหมายที่ต้องการสื่อ

การตั้งใจของมนุษย์ที่ต้องการสื่อความหมายของผลงานการออกแบบให้มีความสัมพันธ์กับสื่ออื่นๆ ในรูปแบบการอ้างอิง การพาดพิง การสะท้อน หรือการกล่าวถึง เพื่อต้องการสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ความหมายอย่างลึกซึ้งและต้องการสะท้อนอัตลักษณ์บางอย่างผ่านผลงานการออกแบบ ซึ่งตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีกได้นำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวบทต้นทางไปสู่ตัวบทปลายทางนั้น มีอะไรที่หายไปบ้าง มีอะไรที่เพิ่มเติมขึ้นมา มีอะไรที่ถูกตัดแปลงไป เพราะอะไร ทำไมและอย่างไร นอกจากนี้ยังสื่อความหมายของตรา

สัญลักษณ์ผ่านกระบวนการออกแบบ รับรู้ได้จากการตีความ วิเคราะห์ผ่านประสบการณ์และองค์ประกอบต่างๆ ทั้งสัญลักษณ์ภาพ ตัวอักษร สี และลายเส้น ที่ให้ความหมายและความรู้สึกแตกต่างกันไป

แนวคิดในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีกแต่ละทีมมีความโดดเด่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวสามารถสร้างการรับรู้และการจดจำต่อกลุ่มเป้าหมายได้ ผู้วิจัยเชื่อว่าวัตถุประสงค์หนึ่งของการออกแบบตราสัญลักษณ์ก็เพื่อต้องการสร้างคุณค่าให้กับตราสินค้า องค์กรธุรกิจ หรือผู้สนับสนุนหลัก อีกทั้งยังเสริมการรับรู้ตราสินค้าผ่านตราสัญลักษณ์และปัจจัยภายนอก ให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ที่ผ่านองค์ประกอบต่างๆ ในการออกแบบ รวมไปถึงการสะท้อนความหมายในรูปแบบปฏิสัมพันธ์ทางความหมายกับสื่ออื่นๆ หรือที่เรียกว่าสัมพันธ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาสัมพันธ์และการสื่อความหมายในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 - 2560 ที่ผู้ออกแบบหรือผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบต้องการนำเสนอ รวมไปถึงการสร้างคุณค่าจากการรับรู้ของผู้พบเห็นผ่านกระบวนการออกแบบ ทั้งหมดนี้เป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อให้เข้าใจถึงที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสาร และเข้าใจถึงการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

3. การดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual analysis) ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ทั้งสิ้น 14 ชิ้นงาน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์ แนวคิดเรื่องสัมพันธ์ แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบสัญลักษณ์ และแนวคิดเกี่ยวกับรหัสของการ์ตูน มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ภาพตราสัญลักษณ์ ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บุคคลผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรฯแต่ละทีม ทั้งสิ้น 16 คน เพื่อให้ทราบถึงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารอื่น และการสื่อความหมายผ่านองค์ประกอบต่างๆของตราสัญลักษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแง่แต่ละประเด็นจะนำเสนอในเชิงบรรยายหรือพรรณนา (Descriptive) ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 และการสื่อความหมายของแต่ละองค์ประกอบในตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

ก. แรงบันดาลใจในการออกแบบ

แต่ละสโมสรฯ มีการสร้างสรรค์ชิ้นงานภาพตราสัญลักษณ์ เพื่อต้องการสะท้อนความเป็นตัวตนของสโมสร ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบ สรุปมีแนวคิดหรือแรงบันดาลใจจากหลายอย่าง ดังนี้

1) แรงบัลดาลใจมาจากเอกลักษณ์ประจำถิ่น ตราสัญลักษณ์ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากเอกลักษณ์ประจำถิ่น มีทั้งสิ้น 5 ชิ้นงาน ได้แก่ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากแมวสีสวาด ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ ที่ใช้ภาพไดโนเสาร์ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ได้ใช้ตราสัญลักษณ์เป็นรูปโลมาสีชมพู ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่ใช้รูปมังกร และตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ที่ได้เลือกใช้ดอกคำฝอย ซึ่งแต่ละสัญลักษณ์สื่อถึงประวัติ และเอกลักษณ์ประจำถิ่นฐานของทีมได้อย่างชัดเจน และยังสื่อได้ว่าเป็นทีมตัวแทนของจังหวัด

ตัวอย่างภาพตราสัญลักษณ์ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากเอกลักษณ์ประจำถิ่น เช่น ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่ใช้รูปแมวอ้างอิงถึงแมวสีสวาด และตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ที่ใช้รูปดอกคำฝอย ดอกไม้ประจำจังหวัดศรีสะเกษ

2) แรงบัลดาลใจมาจากเอกลักษณ์ประจำองค์กรที่เป็นผู้สนับสนุนหลัก ประกอบไปด้วย 4 ชิ้นงาน ได้แก่ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ที่สื่อเป็นรูปขวดแก้ว ซึ่งสะท้อนผลิตภัณฑ์หลักของบริษัทฯ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล ไทย-เดนมาร์กฯ ที่สะท้อนผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์ก อย่างชัดเจน ส่วนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต และทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ที่ใช้รูปเสื่อและพญานาค อันเป็นสัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ด้านกิจกรรมกีฬาของมหาวิทยาลัย

3) แรงบัลดาลใจมาจากแนวคิดที่เชื่อมต่อกันมา เป็นการสะท้อนถึงสิ่งที่ดีงาม โดยได้แรงบันดาลใจมาจาก รูปเคารพ และสัตว์เทพเจ้า ได้แก่ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล เอ็นเค ฟิตเนสฯ ได้แรงบันดาลใจมาจากไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวรฯ ที่เป็นรูปเคารพแสดงถึงความกล้าหาญและชัยชนะ ส่วนทีมสโมสรวอลเลย์บอล ไคมอนฟูคฯ ที่ใช้รูปม้าบินเพกาซัส สัตว์เทพเจ้าของนิยายกรีก ซึ่งแสดงถึงคุณธรรมและความเก่งกาจ

4) แรงบัลดาลใจจากจินตนาการของผู้ออกแบบ สำหรับตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรฯ ที่สรรค์สร้างตามจินตนาการของผู้ออกแบบ ได้แก่ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ ที่เป็นลวดลายเชิงนามธรรม อ้างอิงถึงลวดลายลูกวอลเลย์บอล และยังสามารถรับรู้ได้อีกมุมมองหนึ่งว่าเป็นรูปกังหัน ที่สามารถสื่อถึงสิ่งน่าโชค อย่างเช่น กังหันแซงก์หมิว

ข. สัมพันธ์กับตัวบทต้นทาง

ตราสัญลักษณ์ทั้ง 14 ชิ้นงาน เป็นตัวบทปลายทาง ที่สัมพันธ์กับตัวบทต้นทางต่างๆ ดังนี้

1) ตำนานเทพนิยาย เช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอล ไคมอนฟูคฯ ที่ใช้รูปม้าบินเพกาซัส ในตราสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นตัวละครในตำนานเทพนิยายกรีก

2) ตำนานพื้นบ้าน เช่น สัญลักษณ์รูปแมงป่อง ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่อ้างอิงถึงตำนานแมงป่องดำ ตำนานพื้นบ้านของชาวโคราช หรือตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่ใช้รูปลายมังกร สื่อถึงตำนานพื้นบ้านการทำโองมंत्रของจังหวัดราชบุรี เป็นต้น

3) วรรณกรรมร่วมสมัย เช่น ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ที่ใช้รูปดอกคำควน มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของคำขวัญประจำจังหวัดศรีสะเกษ หรือตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรูโปรดแบนด์ฯ ที่ใช้สัญลักษณ์อ้างอิงถึงไ้ฟ้าพญาลอ ที่เป็นสัตว์ที่อยู่ในวรรณกรรมของท่านสุนทรภู่ เป็นต้น

4) ประวัติเรื่องราวต่างๆ เช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ที่ใช้สัญลักษณ์กระต่าย ซึ่งเกี่ยวข้องกับประวัติของประธานบริษัทที่เกิดปีเถาะ และรูปขวดแก้ว คือผลิตภัณฑ์หลักขององค์กร หรือทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ใช้สัญลักษณ์รูปเสือซึ่งเกี่ยวข้องกับประวัติของอธิการบดีที่เกิดปีชวด และตราสัญลักษณ์ ทีมอื่นๆ เช่น รูปไ้โค โนเสาร์ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติการบุกพบซากฟอสซิลที่จังหวัดขอนแก่น รูปนกอินทรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวอินทรี รวมถึงทีมที่ใช้รูปตราสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์ก ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของยี่ห้ออื่น

ค. ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง

จากตัวบทต้นทาง มาสู่ตัวบทปลายทางคือตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล มีการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) การขยายความ การขยายความ แบ่งออกเป็นทางด้านเนื้อหา เป็นการต่อยอดในเชิงความหมายเพื่อสื่อถึงคุณสมบัติของนักกีฬาหรือทีมวอลเลย์บอล ที่สอดคล้องกับคุณสมบัติหรือความสามารถพิเศษของสัตว์ต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ เช่น สัญลักษณ์แมง ที่สื่อถึงความว่องไวของนักกีฬา สัญลักษณ์โลมา ที่สื่อถึงความชาญฉลาดของผู้เล่นในทีม หรือสัญลักษณ์อินทรี สัญลักษณ์ไ้ก่ขน สัญลักษณ์เสือ ที่ล้วนสื่อถึงการเป็นนักสู้ เป็นต้น

ส่วนการขยายความทางด้านเนื้อหาถึงความ เป็นสิริมงคล และโชคกลางความสำเร็จ เช่น สัญลักษณ์รูปกั๊กัน ที่สื่อถึงกั๊กันนำโชค สัญลักษณ์รูปม้าเพกาซัส ที่สื่อถึงคุณธรรมและความสำเร็จ เป็นต้น

2) ลักษณะของการตัดทอน เป็นการตัดทอนหรือลดรายละเอียดเหลือเพียงส่วนสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทั้ง 14 ชิ้นงาน ได้ใช้ส่วนย่อยสื่อถึงส่วนใหญ่ ยกตัวอย่างเช่น ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่นำเสนอเพียงรูปลายมังกรส่วนใบหน้า เป็นเพียงส่วนเดียวหนึ่งของตัวบทต้นทางคืออุตสาหกรรมพื้นบ้านการผลิตโองมंत्रของจังหวัดราชบุรี

3) การดัดแปลง คือการดัดแปลงในเรื่องของเนื้อหาสาระ ซึ่งส่วนใหญ่คือการดัดแปลงทำให้เกิดความหมายที่ดูดี เก๋ขี้วรด น้าเกรงขาม เช่น สัญลักษณ์แมงป่องที่สร้างสรรค์ออกมาให้เป็นแมงป่องดำ สัญลักษณ์รูปไ้ฟ้าพญาลอ แต่สร้างสรรค์ออกมาให้ดูเป็นสัตว์ประหลาดดูน่ากลัว เป็นต้น

4.2 การสื่อความหมายตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

ก. การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

สัญลักษณ์ภาพที่ศึกษา สามารถสื่อความหมายได้ทั้งความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย การตีความหมายในงานวิจัยนี้คือตีความหมายโดยนัยที่แฝงอยู่ ดังต่อไปนี้

1) การสื่อความหมายเพื่อแสดงอัตลักษณ์ของทีมด้านความแข็งแกร่ง ดังเช่น รูปภาพสัตว์ประหลาดที่ดูดุร้าย คล้ายปีศาจ อย่างแมว และไก่ฟ้า หรือรูปสัตว์ในสัญลักษณ์อื่นๆ ส่วนออกแบบให้ดูน่าเกรงขาม มีความแข็งแกร่งเหมาะสมกับทีมกีฬา โดยการใช้ภาพสัตว์ที่แสดงอาการกริยาต่างๆ เช่น การแสดงอาการคำราม การแยกเขี้ยว การมีกรงเล็บแหลมคม ลักษณะนัยน์ตาดูดัน เป็นต้น

ตัวอย่างตราสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายด้านความแข็งแกร่ง เช่น ตราสัญลักษณ์นกเหยี่ยวทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วิซี หรือ ตราสัญลักษณ์เสือของทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต

2) การสื่อความหมายเพื่อสะท้อนความเป็นสิริมงคล โดยใช้ภาพที่เป็นสัญลักษณ์ของความดีงาม เช่น ภาพม้าเพกาซัส ที่เป็นสัตว์เทพเจ้า หรือไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวรฯ อันเป็นเครื่องหมายของชัยชนะ รวมถึงภาพพญานาค ที่เป็นเครื่องหมายของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น่าเคารพ และยังเป็นเครื่องหมายของพระพุทธศาสนาด้วย

3) การสื่อความหมายโดยเฉพาะ คือเป็นความตั้งใจในการออกแบบเพื่อสะท้อนความหมายบางอย่าง เช่น ภาพวัวแดง ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์กฯ ที่จะสื่อถึงผู้สนับสนุนหลักของไทย-เดนมาร์ก ภาพลายวอลเลย์บอล ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ ที่จะสื่อถึงกีฬา วอลเลย์บอล โดยเฉพาะ หรือภาพโลมาสีชมพู ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ที่จะสื่อถึงแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ต้นกำเนิดของสโมสรฯ นั้นเอง

ข. องค์ประกอบสี

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีกส่วนใหญ่ เลือกใช้สีหลักบนตราสัญลักษณ์เพียงไม่กี่สี จำแนกได้ดังนี้

1) สีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือผู้สนับสนุนหลัก เช่น ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ใช้สีบานเย็น-ฟ้า และตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ที่ใช้สีเขียว เนื่องจากเป็นสีประจำมหาวิทยาลัย และทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์กและทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนฟูคฯ ที่ใช้สีแดง ซึ่งล้วนเป็นสีประจำองค์กรผู้สนับสนุนหลัก

2) สีธรรมชาติของวัตถุจริง เช่น ภาพน้ำทะเลใช้สีฟ้า ดอกคำควนใช้สีเหลือง ลูกวอลเลย์บอลใช้สีน้ำเงิน-เหลือง กระดาษใช้สีขาว เสื้อใช้สีส้มแกมน้ำตาล เป็นต้น

3) สีที่มีความหมายนามธรรม ดังเช่น สีแดงหมายถึงเลือด สงคราม ความพยายาม ความร้อนแรง ไฟ ซึ่งทีมที่ใช้ได้แก่ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรีบรอดแบนด์ฯ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ เป็นต้น สีน้ำเงิน หมายถึง การอนุรักษ์นิยม การอุทิศตัว ความยุติธรรม ความเย็น สายน้ำ ซึ่ง

ทีมที่ใช้เงินเป็นหลักได้แก่ ทีมสโมสรรวอลเลย์บอลราชบุรี ทีมสโมสรรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ และทีมสโมสรรวอลเลย์บอล เอ็นเค ฟิตเนสฯ เป็นต้น ส่วนสีเขียว หมายถึง ธรรมชาติ ความหวัง ความมั่นคง ซึ่งทีมที่ใช้เป็นหลักได้แก่ ทีมสโมสรรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ และสีเหลือง หมายถึง การรู้แจ้ง แสงสว่าง ความฉลาด ซึ่งทีมที่ใช้เป็นหลักได้แก่ ทีมสโมสรรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ เป็นต้น

ค. องค์ประกอบเส้น

ลายเส้น เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการออกแบบ และเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาพการ์ตูนที่เป็นส่วนประกอบในตราสัญลักษณ์ โดยในตราสัญลักษณ์ทั้ง 14 ชิ้นงานมีจุดเด่นในการใช้ลายเส้นต่างกัน ดังนี้

1) **เส้นโค้ง** สื่อถึง การเคลื่อนที่ การพลิ้วไหว ตัวอย่างตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรฯที่ใช้ เช่น ทีมสโมสรรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ทีมสโมสรรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ทีมสโมสรรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ และทีมสโมสรรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต

2) **วงกลม** เกิดจากเส้นโค้งด้วยรัศมียาวเท่ากันอย่างต่อเนื่อง บรรจบเป็นวงกลมสื่อถึง การเป็นวัฏจักร การไม่มีจุดสิ้นสุด ซึ่งทีมที่ใช้เด่นชัด คือ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรรวอลเลย์บอลไทย-เคนมาร์คฯ

3) **เส้นหยัก** เส้นซิกแซก เป็นเส้นตรงที่หักมุมไปมาสลับฟันปลา ให้อารมณ์ถึงความน่ากลัว และความแหลมคม มักปรากฏอยู่ในส่วนของอวัยวะของภาพสัตว์ในตราสัญลักษณ์ ที่เด่นชัด เช่น ส่วนหางของสัญลักษณ์มังกรและพญานาค ฟันไดโนเสาร์ และสัญลักษณ์ไก่ฟ้ามหากาฬ

4) **เส้นตรง** สื่อถึงความมั่นคง ความแข็งแรง ความนิ่ง ซึ่งทุกทีมสโมสรฯ มักใช้เส้นตรงในส่วนของตัวอักษรที่แสดงชื่อทีม ชื่อย่อ หรือชื่อผู้สนับสนุนและคำต่างๆ

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

การนำเสนอภาพตราสัญลักษณ์วอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก อาศัยแนวคิดเรื่องการสื่อสารในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) คือการสร้างชิ้นงานขึ้นใหม่ โดยไม่ได้สนใจต้นฉบับ และยอมรับถึงการเจือปนด้วยลักษณะเชิงพาณิชย์ หรือมีมิติของธุรกิจอยู่แล้ว จากการศึกษาผู้วิจัยได้ค้นพบวิธีการนำเสนอภาพตราสัญลักษณ์ของผู้สร้างสรรค์ดังนี้

1. แรงแบบในการออกแบบ

แต่ละสโมสรฯ มีการสร้างสรรค์ชิ้นงานภาพตราสัญลักษณ์ เพื่อต้องการสะท้อนความเป็นตัวตน หรือภูมิหลังของสโมสร โดยได้แรงบันดาลใจมาจากสิ่งรอบตัวขององค์กรและผู้ออกแบบ ประกอบไปด้วย

1) **เอกลักษณ์ประจำถิ่น** คือ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นเป็นหนึ่งเดียวของท้องถิ่นทั้งนามธรรมและรูปธรรม อาจเกิดจากการปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น การปั้นโอ่งมังกรของจังหวัดราชบุรี การค้นพบจนเป็นชื่อเสียง เช่น การขุดพบซากฟอสซิลไดโนเสาร์ที่อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย หรือการที่มีอยู่จำนวนมากของแต่ละท้องถิ่น เช่น ดอกคำฝอยที่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น 2) **เอกลักษณ์ประจำองค์กร** ที่เป็นผู้สนับสนุนหลัก แต่ละสโมสรฯล้วนมีผู้สนับสนุนหลัก ไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชน ส่วนใหญ่จะใช้ภาพตราสัญลักษณ์ที่เป็นแบรนด์โลโก้หรือ

ผลิตภัณฑ์ขององค์กรที่เข้ามาสนับสนุน มาใช้ในภาพสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลด้วย เช่น แบรินด์โลโก้ผลิตภัณฑ์นม ไทย-เดนมาร์ก ที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์กฯ หรือแม้แต่ตราสัญลักษณ์สัตว์ประจำมหาวิทยาลัย อย่างเสือของมหาวิทยาลัยรังสิตและพญานาคของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก็ถูกนำมาประกอบใช้กับตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลครั้งนี้ด้วย 3) มายาคติ คือสิ่งที่เป็นคำนิยาม ความเชื่อสืบต่อกันมา เป็นการสะท้อนถึงสิ่งที่ดีงาม โดยผู้ออกแบบได้แรงบันดาลใจมาจากความเชื่อในเรื่องราวเคารพนับถือรูปเคารพและสัตว์เทพเจ้า ในที่นี้ เช่น รูปม้าบินเพกาซัส สัตว์เทพเจ้าของนิยายกรีก ซึ่งแสดงถึงคุณธรรมและความเก่งกาจ รวมถึงรูปไ่ก่ชน ตามตำนานของสมเด็จพระนเรศวรฯ และ 4)จินตนาการของผู้ออกแบบ จินตนาการมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ชิ้นงานมีความหลากหลายและสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น ซึ่งทุกตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรฯล้วนสร้างสรรค์จากจินตนาการแต่อิงอยู่บนพื้นฐานของการสะท้อนตัวตนของทีม แต่ทีมสโมสรวอลเลย์บอลถึง กรุงเทพฯ ที่สร้างจากจินตนาการล้วนๆ ไม่ได้สื่อถึงความเป็นตัวตนหรือภูมิหลังขององค์กร แต่อย่างใด

2. สัมพันธภาพกับตัวบทต้นทาง

Denis McQuail (2000) ได้อธิบายว่า “Intertextuality” หมายถึง “ความโน้มเอียงที่เนื้อหาของสื่อที่มีความแตกต่างกันมีการอ้างอิงถึงกันและกัน ในระดับที่แตกต่างกัน อีกทั้งมีการข้ามตระกูลงาน (Genres) ทางการสื่อสาร ซึ่งตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล ทั้ง 14 ชิ้นงาน ที่ถูกสร้างจากแรงบันดาลใจต่างๆ มีสัมพันธภาพกับตัวบทต้นทางที่หลากหลาย ตามแนวคิด George Gerber (1989) ที่อธิบายถึงการไปสัมพันธ์กันในลักษณะต่างๆ กับตัวบทอื่น ด้วยการกล่าวพาดพิง อ้างอิงถึง หรือสะท้อนกับ Text อื่น ดังนี้ 1) ตำนานเทพนิยาย คือ เรื่องราวในจินตนาการที่ถูกเขียนขึ้นมาตั้งแต่อดีตและถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดยมีประวัติของตัวละครต่างๆ เป็นสื่อที่รู้จักและยอมรับของสากล เช่น ตำนานเทพนิยายกรีก ที่มีการสัมพันธ์กับตัวบทปลายอย่างตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนฟูคฯ 2) ตำนานพื้นบ้าน คือ เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมากันมาของชุมชนตั้งแต่อดีต ซึ่งอ้างอิงขึ้นจากเรื่องจริง เช่น ตำนานแมวสีสวาดของชาวโคราช ตำนานหัตถกรรมการบินโองม้งกรของชาวราชบุรี จนนำมาสู่การสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานตราสัญลักษณ์ขึ้น 3) วรรณกรรมร่วมสมัย หมายถึงงานประพันธ์ทั้งร้อยกรองและร้อยแก้วทุกประเภท ที่แต่งขึ้นในสมัยปัจจุบัน มีหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นวรรณคดี วรรณกรรม บทกลอน คำขวัญ ฯลฯ ดังเช่น ตราสัญลักษณ์รูปไ่ก่ฟ้าพญาลอ ที่ไปพาดพิงถึงตำนานไ่ก่ฟ้าพญาลอ ที่อยู่ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ และ 4) ประวัติเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นข้อเท็จจริงทั่วไป เช่น อัศวินประวัติของบุคคล ประวัติการชกพบ เรื่องราวของธรรมชาติและสัตว์ต่างๆ ในลักษณะที่ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรฯบางทีมที่ใช้รูปสัตว์อื่นไปพาดพิง อ้างอิง ถึงเรื่องราวต่างๆ

เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของ มนตรี บุญสัตย์ (2554) การวิจัยเรื่องสัมพันธภาพในภาพถ่ายแฟชั่นนิตยสารบางกอกโพสต์ เดอะแมกกาซีน พบว่า ตัวบทต้นทางเนื้อหาได้มาจากภาพยนตร์ วรรณกรรม จิตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้คือ การสื่อสารยุคนี้ เป็นการสร้างชิ้นงานขึ้นมาใหม่ เป็นการผลิตไว้อย่างง่ายดายด้วยเทคโนโลยีการผลิตสื่อ ดังนั้นแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่นี้ จึงมีบทสรุปที่เป็นไปตามข้อความที่ Bakhtin (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2552) ได้กล่าวไว้ว่า “สิ่งที่เรากำลังพูดอยู่ในวันนี้ ก็คือสิ่งที่เราได้พูดมาแล้วเมื่อวานนี้ และเป็นสิ่งที่เราจะพูดอีกในวันพรุ่งนี้”

3. ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และตัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง

จากตัวบทต้นทางที่เป็นตำนานเทพนิยาย ตำนานพื้นบ้าน วรรณกรรมร่วมสมัย หรือเรื่องราวต่างๆ ข้างต้น มาสู่ตัวบทปลายทางคือตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล มีการขยายความ เพิ่มเติม การตัดทอน รายละเอียด และตัดแปลงรูปแบบไปในลักษณะต่างๆ ตามแนวคิดของ นพพร ประชาณุกุล (2543) ที่เรียกตัวบทตัวแรกว่า “ตัวบทต้นทาง” และตัวบทที่ถูกต่อยอดมาจากตัวบทแรกว่า “ตัวบทปลายทาง” และได้นำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวบททั้งสองดังนี้

1) การขยายความ ประกอบไปด้วยการขยายความทางด้านเนื้อหา ซึ่งเป็นการต่อยอดในเชิงความหมายเพื่อสื่อถึงคุณสมบัติของนักกีฬาหรือทีมวอลเลย์บอล ที่สอดคล้องกับคุณสมบัติหรือความสามารถพิเศษของสัตว์ต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ และการขยายความทางด้านเนื้อหาถึงความเป็นสิริมงคล และโชคลาภความสำเร็จ

2) ลักษณะของการตัดทอน ส่วนใหญ่เป็นการตัดทอนหรือลดรายละเอียดเหลือเพียงส่วนสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอ ส่วนใหญ่นำเสนอเพียงใบหน้าของสัตว์ เพื่อเป็นภาพแทนของสัตว์ประเภทนั้น ที่สามารถสื่ออารมณ์

3) การตัดแปลง จากเนื้อหาตัวบทต้นทางสู่ปลายทาง คือการตัดแปลงในเรื่องของเนื้อหาสาระ ซึ่งส่วนใหญ่คือการตัดแปลงทำให้เกิดความหมายที่คู่กัน เกรี้ยวกราด น่าเกรงขาม

5.2 การสื่อความหมายตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

การสื่อความหมายเกิดจากกระบวนการสร้างความหมายซึ่ง Ferdinand de Saussure (อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2535) ได้อธิบายถึง สัญญะ คือ พาหะที่จะบรรจุทุกความหมายไปยังที่ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปธรรม ภายนอก สัมผัสได้ เช่น รูปภาพ วัตถุ สี เสียง ฯลฯ เมื่อผู้รับสารได้สัมผัสสัญญะ ก็จะทำให้เรา “นึกถึง” (refer) วัตถุหรือความเป็นจริง

ก. การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

Barthes (1999) อธิบายถึงขั้นตอนในการแสดงความหมาย 2 ระดับ คือในระดับแรกเป็นระดับที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นจริงตามธรรมชาติ คือการตีความหมายโดยตรง ส่วนในระดับสองเป็นการตีความในระดับที่มีปัจจัยทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องคือการตีความหมายโดยนัยแฝง จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถตีความหมายโดยนัยแฝงได้ดังนี้ 1) เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของทีมด้านความแข็งแกร่ง เพื่อสอดคล้องกับทีมกีฬา โดยได้ใช้เทคนิคการออกแบบด้วยสีและลายเส้น มักสร้างสรรค์แสดงออกผ่านใบหน้าของสัตว์ในสัญลักษณ์นั้น 2) เพื่อสะท้อนความเป็นสิริมงคล โดยใช้ภาพที่เป็นสัญญะของความดี และ 3) การสื่อความหมายโดยเฉพาะ คือเป็นความตั้งใจในการออกแบบเพื่อสะท้อนความหมายบางอย่างหรือเพื่อสื่อบางอย่างตามวัตถุประสงค์

กาญจนา แก้วเทพ (2542) อธิบายว่า Metonymy เป็นวิธีการถ่ายทอดความหมายโดยที่หยิบยกเอาส่วนเล็วเล็กๆ ส่วนหนึ่งของตัวสัญญะมาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด เช่นเดียวกับการศึกษาตราสัญลักษณ์ครั้งนี้ ที่ได้นำเสนอเพียงส่วนย่อย เป็นสัญญะแทนความหมายของส่วนรวม เช่น รูปมังกร ของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่สื่อแทนความหมายถึงหัตถกรรมพื้นบ้านการปั้น โองมังกกร อันเกิดเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี

ข. องค์ประกอบสี

สี คือ ส่วนสำคัญในการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ ซึ่งทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ส่วนใหญ่ เลือกใช้สีหลักบนตราสัญลักษณ์เพียงไม่กี่สี จำแนกได้ดังนี้ 1) สีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือผู้สนับสนุนหลัก เช่น สีประจำมหาวิทยาลัย สีประจำองค์กรผู้สนับสนุนหลัก 2) สีธรรมชาติของวัตถุจริง ตราสัญลักษณ์ที่มีภาพวัตถุที่สะท้อนของจริง และมีการใช้สีพื้นฐานตามความเป็นจริง เช่น ทะเลสีฟ้า ดอกไม้ควนสีเหลือง ลายวอลเลย์บอลสีน้ำเงินเหลือง กระดาษสีขาว เสื้อสีส้มเกมน้ำตาล หัวนกอินทรีสีขาว เป็นต้น และ 3) สีที่มีความหมายนามธรรม การเชื่อมโยงความหมายสีเข้ากับสิ่งต่างๆ ทั้งสิ่งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เมื่อมีการสืบทอดความคิดกันมาเป็นเวลานาน สีดังกล่าวอาจกลายเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งนั้น ไปเลยก็ได้ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้พิจารณาถึงสัญลักษณ์ของสีที่นิยมนำมาใช้ในการออกแบบตราสัญลักษณ์ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังที่ อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2541) ได้นำเสนอและอธิบาย ดังเช่น สีแดงหมายถึงเลือด สงคราม ความพยายาม ความร้อนแรง ไฟ สีน้ำเงิน หมายถึง การอนุรักษ์นิยม การอุทิศตัว ความยุติธรรม ความเย็น สายน้ำ ส่วนสีเขียว หมายถึง ธรรมชาติ ความหวัง ความมั่นคง และสีเหลือง หมายถึง การรู้แจ้ง แสงสว่าง ความฉลาด เป็นต้น

ค. องค์ประกอบเส้น

ลายเส้น เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล และเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาพการ์ตูนที่เป็นส่วนประกอบในตราสัญลักษณ์ ซึ่ง ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์ (2540) อธิบายว่า ในการสร้างการ์ตูนนั้น รูปทรง พื้นผิว เงา ล้วนแต่ให้เส้นที่เรียบง่าย และใช้เส้นให้น้อยที่สุด องค์ประกอบทุกอย่างจะชัดเจน รายละเอียดที่ไม่สำคัญจะเลือนราง ส่วนการแสดงอารมณ์ผ่านสีและรูปร่างของการ์ตูนจะถูกลดทอนรายละเอียดขององค์ประกอบทางสีที่ซับซ้อนลงเหลือเพียงลายเส้นที่เป็นส่วนที่สำคัญที่ต้องใช้ในการแสดงอารมณ์บนใบหน้า ดังนั้น เส้นต่างๆ ก็ให้ความหมายที่ต่างกันด้วย ดังเช่น 1) เส้นโค้ง สื่อถึง การเคลื่อนที่ 2) วงกลม สื่อถึง การเป็นวัฏจักร การไม่มีจุดสิ้นสุด 3) เส้นหยัก เส้นซิกแซก ให้อารมณ์ถึงความน่ากลัว และความแหลมคม และสัญลักษณ์ 4) เส้นตรง สื่อถึงความมั่นคง ความแข็งแกร่ง

หากเปรียบเทียบกับการศึกษาของ สุทธิชาติประเสริฐ (2557) การวิจัยเรื่อง รหัสภาพและประสิทธิภาพทางการสื่อสารระหว่างบุคคลของภาพ พบผลที่สอดคล้องกันกับการวิจัยครั้งนี้ คือ การใช้รหัสภาพในการประกอบสร้างความหมาย ได้แก่ 1) การสร้างตัวการ์ตูนขึ้นมาใช้เป็นตัวละครให้มีลักษณะเฉพาะ สามารถบอกเล่าถึงอารมณ์ได้ เช่น การสร้างภาพการ์ตูนเสือ ที่มีลักษณะกำลังคำราม บอกเล่าถึงอารมณ์ถึงความดุร้าย 2) การใช้รหัสสัญลักษณ์เข้ามาประกอบช่วยในการบอกเล่าถึงเหตุการณ์หรือสาเหตุของการเกิดอารมณ์ และ 3) การใช้รหัสด้านสีเน้นการใช้สีที่สามารถสื่ออารมณ์ในแง่ต่างๆ ได้ เช่น ตราสัญลักษณ์ที่ใช้สีแดง แสดงถึงความร้อนแรง ความพยายาม เป็นต้น

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจถึงที่มาในเชิงสัมพันธภาพกับงานการสื่อสาร และเข้าใจการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ซึ่งทั้ง 14 ชิ้นงาน มีที่มาและแรงบันดาลใจแตกต่างกัน ไม่ว่าจะมาจากเอกลักษณ์ประจำถิ่น เอกลักษณ์ประจำองค์กร จากมายาคติ และจากจินตนาการของผู้ออกแบบ พอนำมาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานที่ไปสัมพันธ์กับงานการสื่อสารต่างๆ เช่น ตำนาน

เทพนิยาย ตำนานพื้นบ้าน วรรณกรรมร่วมสมัย และประวัติหรือเรื่องราวต่างๆ ทั้งนี้ยังมีการขยาย ตัดทอน และ
ดัดแปลงจากตัวบทต้นทางมาสู่ตัวบทปลายทาง โดยมีการขยายความทางด้านเนื้อหาถึงคุณสมบัติของนักกีฬาที่และ
ขยายความไปถึงความเป็นสิริมงคล ส่วนการตัดทอนเป็นการตัดรายละเอียดปลีกย่อยเหลือไว้เพียงสิ่งที่ต้องการ
นำเสนอ และมีการดัดแปลงภาพสัญลักษณ์ให้ดูมีความคึกคักขึ้น ทั้งนี้ ตราสัญลักษณ์ทั้ง 14 ชิ้นงาน ยังมีการสื่อ
ความหมายที่แตกต่างออกไป โดยสามารถสื่อสารผ่านองค์ประกอบต่างๆของภาพตราสัญลักษณ์ได้แก่ สัญลักษณ์ภาพ
สี และลายเส้น โดยมีการสื่อสารแสดงอัตลักษณ์ด้านความแข็งแกร่งของทีม การสื่อสารเพื่อสะท้อนความเป็นสิริมงคล
และการสื่อความหมายโดยเฉพาะของแต่ละทีม

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถนำเสนอข้อเสนอแนะสำหรับนักวิชาชีพทางการสื่อสาร และนักออกแบบ
ตราสัญลักษณ์องค์กรกีฬาได้ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สื่อสาร องค์กรต่างๆ หรือสถาบัน นำแนวคิดเรื่องสัมพันธ์บทและสัญลักษณ์
สร้างสรรค์สื่อเพื่อโน้มน้าวในเรื่องของคุณธรรมในสังคม หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพต่างๆ หรือการรณรงค์ต่อต้าน
การทุจริต ภาวะสงคราม หรือสารเสพติด รวมไปถึงการแนะนำให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆ และการให้ตระหนักรู้
ถึงความห่วงใยโลกและสิ่งแวดล้อม

2) สำหรับการสร้างสรรค์ตราสัญลักษณ์ทีมองค์กรกีฬา ควรมีการออกแบบให้ดูเป็นสากล โดยใช้เทคนิคการ
ออกแบบให้ดูเรียบหรู โดยการลดทอนลายเส้นให้เหลือเป็นเพียงเค้าโครงแต่เข้าใจง่าย อาจจะใช้เทคนิคของทฤษฎี
เกสตัลท์เข้ามาช่วยในเรื่องของมุมมองภาพ ส่วนการใช้สีแนะนำให้ใช้เป็นสีโทนเดียวที่ดูกลมกลืนกันไป ก็จะทำให้ได้
ภาพตราสัญลักษณ์ที่ดูสากล ทันสมัย เข้ากับยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). สัมพันธบท (Intertextuality): เหล้าเก่าในขวดใหม่ในสื่อสารศึกษา. *นิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 27(2).
- นพพร ประชาณุกุล. (2543). สัมพันธบท (Intertextuality). *สารคดี*, 16 (เมษายน 2543), 152.
- ประสพโชค นวพันธุ์พัฒนา. (2540). *การใช้รหัสที่ปรากฏในงานของนักเขียนการ์ตูนไทย*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร
มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สมสุข หินวิมาน. (2535). *แนวทางการวิเคราะห์ความหมายและอุดมการณ์ในงานสื่อสารมวลชน*. นิเทศศาสตร์
ปริทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Barthes, Roland. (1999). *The Third Meaning*. In *Image Music Text*. Trans. Stephen Heath. New York: Hill and
Wang.
- Fisk, J. (1982). *Introduction to communication Studies*. London: Muthuen.
- McQuail, Denis. (2000). *McQuail's Mass Communication Theory*. London: Sage Publication.